

**Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.858.01 Харківського регіонального
інституту державного управління
Національної академії державного
управління при Президентіві України
д.держ.упр., професору Д.В. Кармишеву**

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Сердюка Сергія Анатолійовича на тему: «Механізми державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності», подану до захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.858.01 Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми досліджень

На початку 90-х років ХХ століття Україна вступила на шлях ринкових перетворень та реформування земельних відносин. Позитивним результатом реформування земельних відносин можна вважати ліквідацію державної монополії власності на землю, створення передумов для розвитку різних форм господарювання на землі. Найбільш важливі етапи реформування земельних відносин в Україні реалізовано шляхом роздержавлення й приватизації земель сільськогосподарського призначення. Вагомим кроком у реформуванні земельних відносин є також запровадження земельних торгів (аукціонів), на яких нині відпрацьовано механізм продажу прав оренди земель державної власності. Також до важливих кроків у напрямку вдосконалення земельних відносин та наближення до повноцінного ринкового обігу земель слід віднести: децентралізацію надання кадастрових послуг та оптимізацію процедури користування відомостями Державного земельного кадастру; законодавче урегулювання правового режиму земель відумерлої спадщини.

Таким чином, в Україні поступово формуються передумови для запровадження ринкового обігу земель.

Однак, одночасно із реформуванням земельних відносин та ринковими перетвореннями в Україні з 2001 року діє мораторій на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земель сільськогосподарського призначення і це

питання поступово перейшло з економічної площини в політичну. Тому, поряд із позитивними показниками реформування земельних відносин існує ряд невирішених питань, які частково нівелюють ефективність вже проведених реформ.

Відтак, ринковий обіг земель потребує запровадження ефективних регуляторних механізмів і вирішальну роль у цьому регулюванні має відігравати держава. За нею повинно залишитися право встановлення обмежень на ринковий обіг земельних ділянок та здійснення моніторингу та контролю за процесом ціноутворення на організованому земельному ринку. Тому на нинішньому етапі реформування земельних відносин в Україні необхідне здійснення додаткових заходів та створення законодавчих умов, які дозволять запровадити цивілізований ринковий обіг земель, а також існує об'єктивна необхідність розроблення й широкого обговорення Концепції національної моделі ринкового обігу земель.

Усе це обумовило необхідність удосконалення механізмів державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності з позицій системного та комплексного підходів.

Зважаючи на вищевикладене, актуальність теми даного дослідження не підлягає сумніву.

Зв'язок роботи з напрямками наукових досліджень, державними та регіональними програмами

Дисертаційне дослідження підготовлено відповідно до плану комплексної науково-дослідницької роботи кафедри економічної політики та менеджменту Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України в рамках теми: «Механізми державного регулювання інноваційного розвитку галузей економіки в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0112U001162). Роль автора полягає в розробленні теоретичних і методичних положень щодо комплексного підходу до вдосконалення організаційного та правового механізмів державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових досліджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що викладені у дисертації, є логічними, послідовними. Обґрунтованість представлених здобувачем наукових положень базується на аналізі офіційних статистичних матеріалів щодо державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні.

Основні пропозиції, положення, висновки дисертанта достатньо обґрунтовані й мають елементи наукової новизни.

Особливо необхідно відзначити наукову новизну за її ступенем «уперше», а саме: запропоновано та обґрунтовано концептуальні положення стратегії регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні, які включають: бачення майбутнього, місію, стратегічну мету, стратегічні цілі, можливі сценарії державного регулювання, ризики, терміни реалізації, критерії оцінювання та бажані результати (с. 120 - 130).

Певну вагу у теоретичному плані має наукова новизна щодо вдосконалення теоретичного обґрунтування змісту правового механізму державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності як системи, що передбачає використання системного, процесного, стратегічного та ситуаційного підходів, що дало змогу запропонувати практичні напрями розвитку цього механізму (с. 150 - 158), а також вдосконалення періодизації процесів правового механізму державного регулювання обігу земель в Україні, що надало змогу визначити три історичних періоди: перший період (перехідний) – 1991–2001 рр.; другий період (становлення) – 2002–2013 рр.; третій період (удосконалення) – 2014 р. і дотепер (с. 148 - 159).

Достовірність одержання результатів дослідження

Методологічною й теоретичною основою дисертаційного дослідження слугують фундаментальні положення теорії державного управління, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності.

У роботі застосовувались методи, які використовуються як на емпіричному, так і теоретичному рівнях, а саме: абстрактно-логічний (при розкритті сутнісних характеристик державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності), аналізу і синтезу (при оцінюванні становлення системи державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні), системного аналізу (при здійсненні аналізу функціонування правового механізму та визначенні особливостей організаційного механізму державного регулювання обігу земель публічної власності), історичний (для визначення особливостей становлення системи державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні), формалізації (для дослідження системи державного регулювання обігу земель, її механізмів, суб'єктів та об'єктів шляхом відображення їх змісту і структури з використанням спеціальної символіки), SWOT-аналізу (під час формування концепції стратегії регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні). Достовірність практичних розробок автора підтверджені відповідними довідками впровадження.

Виходячи з цього можна зазначити, що висновки та пропозиції автора дисертації є достовірними.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні положення дисертаційної роботи викладені автором у 11 наукових публікаціях, у тому числі у 5 статтях у наукових збірниках та журналах, що є фаховими з державного управління в Україні та 1 – у закордонному виданні. Опубліковані наукові праці та автореферат достатньо повно відображають результати проведених наукових досліджень. Результати дисертаційного дослідження оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, у вітчизняних і зарубіжному збірниках наукових праць.

Теоретична та практична цінність дослідження для науки та практики

Дисертаційне дослідження являє собою конкретний внесок у науку

«Державне управління», який полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні.

У роботі систематизовано теоретичні підходи до визначення сутнісних характеристик державного регулювання обігу земель (с.11-28); узагальнено теоретичні основи функціонування механізмів державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності (с.29-43); узагальнено концептуальні підходи до державного регулювання обігу земель публічної власності за кордоном (с.44-65). Розкрито становлення системи державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні (с.69-83), виявлено особливості організаційного механізму державного регулювання обігу земель у державному та комунальному секторах економіки (с.84-99), здійснено аналіз функціонування правового механізму державного регулювання обігу земель публічної власності (с.100-112). Розроблено концептуальні положення стратегії регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні (с.116-131); удосконалено теоретичне обґрунтування функціонування складових організаційного механізму державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності (с.132-147), а також механізм застосування комплексного підходу до функціонування правового механізму державного регулювання обігу земель публічної власності (с.149-159).

Рекомендації щодо вдосконалення організаційного механізму регулювання обігу земель державної та комунальної власності знайшли своє відображення в практичній діяльності Департаменту земельних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (довідка № 05711-18714 від 03 жовтня 2016 р.).

Рекомендації щодо вдосконалення механізмів державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності знайшли своє відображення в практичній діяльності Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 03-44/4977 від 27 вересня 2016 р.).

Науково-прикладні результати щодо вдосконалення організаційного механізму регулювання обігу земель державної та комунальної власності (довідка № 02-22/487 від 28 вересня 2016 р.).

Наукові результати стосовно запропонування та обґрунтування концептуальних положень стратегії регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні використано при розробці програм та викладанні нормативних дисциплін «Стратегічне планування та управління змінами» та «Мікро- та макроекономіка для розроблення публічної політики» за освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» у Харківському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (акт № 01-1225/07-03 від 04 жовтня 2016 р.).

Таким чином, практичні розробки щодо вдосконалення механізмів державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні допоможуть органам влади покращити управління у цій сфері.

Оцінка оформлення дисертації і змісту автореферату

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації.

Робота написана науковим стилем, її оформлення відповідає існуючим стандартам, у тексті роботи зроблені необхідні посилання на цитовані джерела. Автореферат дисертаційної роботи розкриває зміст проведеного дослідження і не містить інформації, відсутньої в дисертації.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 225 сторінки, з яких 169 сторінок – основний текст. Робота містить 17 рисунків (на 10 с.) та 12 таблиць (на 16 с.). Список використаних джерел з 316 найменування, розміщених на 24 сторінках.

Дискусійні положення і критичні зауваження по роботі

1. У першому розділі дисертаційної роботи, який має назву «Теоретичні основи державного регулювання обігу земель державної та комунальної

власності», здобувачеві доцільно було б виокремити функції системи державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності та їх роль в системі державного регулювання економіки країни у цілому.

2. У підрозділі 1.2 дисертації на рисунку 1.3 наводиться система функціонування організаційного та правового механізмів державного регулювання обігу земель, але за текстом дисертації не зовсім зрозуміло, чому здобувач обрав для дослідження саме ці механізми?

3. На погляд опонента, поряд з детальним оцінюванням організаційного механізму державного регулювання обігу земель у державному та комунальному секторах економіки та пропозиціями щодо його вдосконалення доцільно було б розглянути економічний та соціальний ефекти від впровадження пропозицій автора.

4. У третьому розділі доцільно було б більш уваги зосередити на обґрунтуванні конкретних кроків щодо вдосконалення саме системи державного регулювання обігу земель в Україні з урахуванням європейського досвіду.

5. У підрозділі 3.3 дисертації необхідно було б розширити наукове обґрунтування застосування ситуаційного підходу до вдосконалення правового механізму державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні.

6. Варто також звернути увагу на оформлення основної частини дисертації. Так, окремі таблиці у третьому розділі дисертації доцільно було б винести у додатки. До того ж, текст дисертації містить деякі стилістичні та редакційні упущення.

У цілому висловлені зауваження не знижують наукової цінності та практичного значення дисертаційної роботи і не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Сердюка Сергія Анатолійовича на тему: «Механізми державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності» є завершеною науковою роботою, що виконана на актуальну тему, в якій

отримані науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації є результатом проведених досліджень, що знайшли відображення у дисертаційній роботі.

Дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління, та відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Сердюк Сергій Анатолійович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент –
професор кафедри економічної
та фінансової політики
Одеського регіонального інституту
Національної академії державного управління
при Президентові України,
доктор наук з державного управління,
професор

М.М. Миколайчук

Підпис Миколайчука М.М. засвідчую:

Вчений секретар
Одеського регіонального інституту
державного управління Національної
академії державного управління при
Президентові України
кандидат політичних наук, доцент

